

Aspecte actuale ale activității ANIF R.A. și strategia activității de îmbunătățiri funciare din România.

Blenesi Attila
Man Teodor Eugen
Mărăcineanu Florin

Mărăcine Nicolae
Suciu Gabriela
Iosub Alexandru
Diniță Doinița

Rezumat

Lucrarea prezintă situația actuală a activității ANIF R.A. privind problematica legislativă, lucrările de reabilitare, modernizare, re tehnologizare a amenajărilor, starea patrimoniului, analiza diagnostic a activității din cadrul amenajărilor de îmbunătățiri funciare din România în contextul reglementărilor UE, aplicabile și de țara noastră ca membră a Comunității Europene.

Este prezentată strategia ANIF R.A. în domeniul îmbunătățirilor funciare.

1. INTRODUCERE ȘI PROBLEME GENERALE. ANALIZA DIAGNOSTIC A ACTIVITĂȚII ANIF RA

Îmbunătățirile funciare reprezintă pentru agricultura României un adevărat scut protector, având în vedere că din cele 14,8 milioane ha teren agricol ale țării, 9,3 milioane ha sunt teren arabil. Astfel, secetele de lungă durată au impus amenajarea pentru irigații a unor suprafețe care totalizează cca. 3 milioane ha.

Irigațiile au importanță strategică pentru Guvern, fiind factor de combatere a procesului de depopulare și de degradare a mediului și în același timp de susținere a zonelor rurale.

Majoritatea amenajărilor de irigații au fost realizate în perioada 1970-1989. Unele amenajări cuprind și terenuri situate la înălțimi mari față de sursa de apă (250 - 300 m), respectivele sisteme de irigații fiind, prin urmare, mari consumatoare de energie pentru pomparea apei și deci neeficiente din punct de vedere economic. Regiunile cele mai secetoase sunt situate în Câmpia Română, Dobrogea, Podișul Moldovei

Inundațiile și excesul de umiditate care se produc în zonele joase au impus îndiguiri și desecări pe suprafețe ce depășesc 3,1 milioane ha, din cele 4 milioane ha necesare. Pe cca. 215 mii ha rețeaua de canale de desecare a fost completată și cu rețele de drenaj închis.

Începând din anul 1990, procesul de restituire a proprietăților agricole a condus la o fragmentare excesivă a proprietăților și exploatațiilor agricole. În aceste condiții, infrastructura existentă pe terenurile agricole (rețeaua de drumuri de acces, amenajările de îmbunătățiri funciare etc.), care au fost proiectate și executate în cea mai mare parte în perioada economiei centralizate nu mai sunt în prezent adaptate noilor structuri de exploatare.

În procesul de restructurare și reformă a agriculturii, inclusiv a sectorului de îmbunătățiri funciare, o parte importantă din infrastructura existentă fie nu a mai putut fi adaptată și a fost abandonată, fie a rămas nefolosită ca urmare a neadaptării la noile structuri. În multe situații infrastructura existentă s-a deteriorat sau a fost vandalizată.

Sistemele de irigații viabile din punct de vedere economic necesită lucrări de reabilitare în vederea îmbunătățirii performanțelor și pentru reducerea costurilor de exploatare.

În prezent competitivitatea sectorului agricol în general este serios afectată de infrastructura subdezvoltată, sectorul agricol rămânând vulnerabil la condițiile climatice (alternanța condițiilor de seceta cu inundațiile frecvente), acest lucru generând efecte economice negative însemnate asupra viabilității economice a fermelor. În contextul încălzirii globale aceasta problema devine mult mai acută.

În acest context, restructurarea generală a agriculturii irigate este imperios necesară pentru a o face competitivă la nivelul și în cadrul piețelor Uniunii Europene.

Patrimoniul Administrației Naționale a Îmbunătățirilor Funciare la nivelul anului 2008 constă din infrastructura cuprinsă în:

• amenajări de irigații pe suprafața de:	2.999.360 ha
din care preluate în proprietate de către AUA/OUAI	975.823 ha
• amenajări de desecare drenaj pe suprafața de	3.085.295 ha
• amenajări de combatere a eroziunii solului pe suprafața de	2.218.364 ha
• lucrări de apărare împotriva inundațiilor pe suprafața de	833.564 ha
- diguri de apărare la Dunăre	1.181,1 km
- diguri la râurile interioare	1.089,2 km
- baraje	114 buc.

Infrastructura amenajărilor de îmbunătățiri funciare se compune din:

- canale de transport, aducțiuni și distribuție a apei de irigații	10.965 km
- rețele de conducte îngropate	31.682 km
- stații de pompare de bază, repompare și de punere sub presiune pentru irigații echipate cu agregate de pompare	3.087 buc.
	20.336 buc.
- canale de evacuare a apei în exces principale și colectoare	56.659 km
- stații de pompare de desecare	739 buc.
- baraje, praguri, căderi, traverse din beton, zidărie din piatră și gabioane, în amenajările de combatere a eroziunii solului	69.833 buc.

Amenajări de îmbunătățiri funciare

Legenda

★	Sediul sucursala teritoriala
▲	Sediul unitate de administrare
—	Limita sucursala teritoriala
—	Limita unitate de administrare
—	Limita judet
■	Irigatii
■	Desecare
■	CES
■	Irigatii-desecare
■	Irigatii-CES
■	Desecare-CES
■	Irigatii-desecare-CES

Amenajari de imbunatatiri funciare

Irigatii	3.001.091 ha
Desecari	3.085.295 ha
Combaterea eroziunii solului	2.213.739 ha
Aparare impotriva inundațiilor	
- diguri la Dunare	1.181,0 Km
- diguri pe rauri interioare	1.089,4 Km

2. PERSPECTIVA AMENAJĂRILOR DE IF DIN ROMÂNIA – POLITICI, STRATEGII, PROPUNERI DE MODIFICARE LEGISLATIVĂ ETC.

Reformarea sectorului și înființarea ANIF au fost determinate de:

➤ *Impactul negativ al agriculturii necompetitive* practată de cei 4,5 milioane de fermieri privați cărora li s-a restituit pământul la începutul anilor '90, din care 60% dețin suprafețe mai mici de 5 ha, asupra sectorului de îmbunătățiri funciare;

➤ *Prăbușirea piețelor de desfacere*, existența proprietăților/exploatațiilor agricole cu suprafețe mici fragmentate, creșterea semnificativă a costului pomparei apei, ca urmare a creșterii prețului energiei electrice, au redus interesul manifestat de producătorii agricoli pentru folosirea irigațiilor;

➤ *Nevoia de gestionare* mai ușoară și mai *eficientă a subvențiilor de la bugetul de stat;*

➤ *Nevoia de transparență a procesului decizional;*

➤ Nevoia de **reabilitare a infrastructurii** de îmbunătățiri funciare, în general și de irigații în special;

➤ Nevoia de a găsi o **strategie de renunțare la unele amenajări de irigații neeconomice** și de încurajare a irigațiilor viabile economic;

➤ Nevoia de a fi stabilite **noi standarde de calitate pentru serviciile de îmbunătățiri funciare**;

➤ Nevoia de **schimbare majoră în structura organizatorică și de management**, în vederea funcționării eficiente a Administrației;

➤ Deteriorarea infrastructurii de îmbunătățiri funciare datorată **finanțării insuficiente a sectorului**, dar și furturilor și distrugerilor.

Oportunitățile dezvoltării economice pe seama dezvoltării sectorului de îmbunătățiri funciare în zonele rurale ale României

În pofida existenței unui potențial important în agricultură, oportunitățile de dezvoltare ale agriculturii sunt limitate. Lipsa unei infrastructuri adecvate contribuie la această limitare. Secetele, inundațiile și alte probleme legate de climă au un impact semnificativ asupra stabilității producției și a securității alimentare naționale.

În România, datorită condițiilor climatice irigațiile reprezintă o completare absolut necesară a aportului de apă din precipitații în vederea diminuării deficitului de apă din sol și pentru a se asigura condiții optime de dezvoltare a culturilor. De asemenea, irigațiile reprezintă o verigă tehnologică importantă în creșterea plantelor.

În general, pentru producția agricolă irigațiile reprezintă un input, un element primordial. Prin utilizarea irigațiilor producătorul agricol își îmbunătățește competitivitatea și dobândește siguranța unei producții ridicate și relativ stabile de la an la an.

Investițiile în infrastructura de irigații, pe lângă impactul favorabil asupra mediului (reducerea riscului la seceta, combaterea aridizării, reducerea pierderilor de apă prin infiltrații - cu consecințe negative asupra apei freatică și solului) conduc la reducerea consumului de resurse energetice și de apă.

Procesul de reformă a sectorului de îmbunătățiri funciare, aflat în plină desfășurare, cuprinde și măsuri de restructurare a modului de administrare și utilizare a infrastructurii existente, astfel:

- **infrastructura de îmbunătățiri funciare** a fost păstrată în proprietatea și administrarea statului până la un anumit nivel ;

- **infrastructura de irigații** constând în stații de punere sub presiune și rețeaua de conducte îngropate a fost transferată în proprietatea utilizatorilor finali (fermierilor) organizați în structuri asociative

denumite Organizații de Utilizatori de Apă pentru Irigații – OUI și Federații de Organizații de Utilizatori de Apă pentru Irigații (FOUI);

- **infrastructura de utilitate publică** (acumulările de apă, canalele de aducțiune și transport al apei, stațiile de pompare de bază și de repompare, etc.) au rămas în proprietatea statului, fiind administrate de către Administrația Națională de Îmbunătățiri Funciare.

Atribuțiile Administrației Naționale a Îmbunătățirilor Funciare

- **administrarea** proprietății statului, prin care asigură exploatarea, întreținerea, repararea, paza și integritatea a amenajărilor de îmbunătățiri funciare din domeniul public și privat al statului;

- **îndrumare, verificare și controlul** punerii în aplicare a programelor de îmbunătățiri funciare, utilizării corecte a fondurilor alocate de la bugetul de stat și respectării reglementărilor în domeniu;

- **elaborare strategie** prin care se asigură definirea obiectivelor, identificarea elementelor de implementare a Programului de guvernare cu privire la sectorul de îmbunătățiri funciare, în concordanță cu cerințele tehnico-economice, sociale, condițiile naturale și posibilitățile reale de finanțare;

- **reglementare** prin care participă la elaborarea propunerilor legislative și a altor acte normative necesare pentru buna desfășurare a activităților de îmbunătățiri funciare;

- **reprezentare** prin care asigură, în numele Ministerului Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale, reprezentarea pe plan intern și pe plan extern în domeniul îmbunătățirilor funciare.

3. STRATEGIA ADMINISTRAȚIEI NAȚIONALE A ÎMBUNĂȚĂȚIRILOR FUNCiare.

Principiile care stau la baza realizării obiectivelor îmbunătățirilor funciare, sunt următoarele

➤ exploatarea echitabilă a amenajărilor de îmbunătățiri funciare, a sistemelor de irigații sau desecare și drenaj și a lucrărilor de apărare împotriva inundațiilor și combatere a eroziunii solului pentru asigurarea protecției intereselor tuturor beneficiarilor;

➤ consultarea și, după caz, implicarea beneficiarilor, organizațiilor neguvernamentale și a altor reprezentanți ai societății civile în luarea deciziilor, în scopul promovării adoptării raționale, eficiente și transparente a acestora;

➤ realizarea, în principal, de către proprietarii de teren, individual sau prin organizațiile de

îmbunătățiri funciare ori federațiile de organizații de îmbunătățiri funciare, a exploatarei, întreținerii și reparațiilor amenajărilor de îmbunătățiri funciare situate pe terenurile pe care le dețin, inclusiv a lucrărilor de reabilitare, executare de investiții și suportarea costurilor acestor activități; statul intervine prin Administrație și prin alocarea de fonduri de la bugetul de stat în completarea surselor proprii ale Administrației sau ale beneficiarilor amenajărilor declarate de utilitate publică, în cazurile în care proprietarii de teren nu pot desfășura ei înșiși activități de îmbunătățiri funciare;

➤ exploatarea amenajărilor de îmbunătățiri funciare astfel încât să se prevină folosirea ineficientă a apei, excesul de umiditate, eroziunea și poluarea solului și să se promoveze protecția mediului în conformitate cu standardele de mediu.

Concepte ale strategiei în domeniul îmbunătățirilor funciare.

• **Caracterul unitar** al proiectării, executării, întreținerii, reparării și exploatarei amenajărilor de îmbunătățiri funciare, pentru armonizarea problemelor de administrare a acestora cu cele de protecție a mediului, de amenajare a teritoriului și de dezvoltare economico-socială a țării;

• Necesitatea creării unui **nou cadru instituțional**, care să implice statul, comunitățile locale, utilizatorii de apă pentru irigații, beneficiarii serviciilor de îmbunătățiri funciare – în dezvoltarea și administrarea infrastructurii de îmbunătățiri funciare;

• Implementarea strategiei guvernamentale de creștere a viabilității economice și de **relansare a sectorului de irigații**, în condițiile în care România este afectată de randamentele în general scăzute ale producției agricole;

• Amenajările de îmbunătățiri funciare judicios administrate sunt **factori activi de protecție a mediului și de dezvoltare rurală**.

Surse de finanțare

Finanțarea activităților ANIF RA este asigurată prin:

- venituri proprii;
- subvenții alocate de la bugetul de stat în completarea veniturilor proprii.

Surse de venituri proprii ale ANIF RA

• tarife de livrare a apei pentru irigații, percepute beneficiarilor pentru serviciile de livrare a apei de irigații și exploatarea, întreținerea și reparațiile amenajărilor de irigații declarate de utilitate publică;

• tarife de prestări de servicii de desecare și drenaj, apărare împotriva inundațiilor și combatere a eroziunii solului, percepute beneficiarilor, referitoare

la exploatarea, întreținerea și reparațiile amenajărilor de îmbunătățiri funciare declarate de utilitate publică, altele decât cele legate de irigații;

- dobânzi încasate pentru depozitele din conturile proprii;
- dobânzi și penalități percepute pentru serviciile prestate, a căror contravaloare nu a fost încasată la termen.

Obiectivele strategiei ANIF

Obiectivele strategiei ANIF în activitatea de întreținere, reparare și exploatare a amenajărilor de desecare-drenaj, combaterea eroziunii solului și apărare împotriva inundațiilor:

• **menținerea în stare de funcționare** prin efectuarea de lucrări de întreținere, reparații și exploatare a suprafeței de 3,1 milioane hectare cu amenajări de desecare-drenaj, 2,2 milioane hectare cu amenajări de combatere a eroziunii solului și a 1.180 km diguri de apărare la Dunăre și 1.089,4 km la râurile interioare;

• concentrarea activității de întreținere și reparații pentru **executarea în complex a tuturor lucrărilor** dintr-o amenajare de îmbunătățiri funciare;

• **refacerea capacității de transport a rețelei de canale** din amenajările de desecare prin decolmatarea și distrugerea vegetației ierboase și lemnoase;

• înființarea Centrului Național de intervenții pentru situații de urgență și a centrelor teritoriale;

• realizarea lucrărilor de întreținere și reparații la lucrările de apărare împotriva inundațiilor pentru prevenirea calamităților naturale la ape mari;

• **sporirea exigenței și controlul calității execuției** lucrărilor de întreținere și reparații în amenajările de îmbunătățiri funciare realizate cu terți prestatori;

• **stimularea beneficiarilor** pentru constituirea în organizații de îmbunătățiri funciare în amenajările de îmbunătățiri funciare în special cele de desecare - drenaj, de combatere a eroziunii solului și de apărare împotriva inundațiilor, prin preluarea în folosință, la cerere, fără plată, în condițiile legii.

Impactul scontat:

• reabilitarea întregului sistem de desecare-drenaj și a amenajărilor de combatere a eroziunii solului;

• concentrarea activităților va asigura folosirea eficientă a fondurilor și a personalului.

Obiectivele strategiei ANIF în activitatea de întreținere, reparare și exploatare a amenajărilor de irigații

- pregătirea pentru sezonul de irigații 2008 a **1.000.000 ha** amenajate cu lucrări de irigații care pot intra în exploatare pe măsura creșterii cerinței de apă pentru irigații;

- concentrarea activității de întreținere și reparații în amenajările de irigații din zonele viabile economic de **1.300.000 ha** și aplicarea irigațiilor pe **800.000 ha până în anul 2009**;

- creșterea suprafețelor irigate pe toată suprafața viabilă de **1.300.000 ha până în anul 2012**;

- *accelerarea transferului în proprietate* a infrastructurii din amenajările interioare de irigații către organizațiile utilizatorilor de apă pentru irigații sau federații;

- *menținerea în stare de funcțiune* a infrastructurii de irigații de utilitate publică prin contractarea de către OUI a *întregii suprafețe de 975.823 ha preluată în proprietate*, prin încheierea cu ANIF de contracte multianuale ;

- *continuarea subvenționării irigațiilor* pentru încurajarea exploatarei amenajărilor de irigații economice;

- *încurajarea și stimularea* constituirii organizațiilor utilizatorilor de apă pentru irigații (OUI) prin acordarea de către stat a unor *facilități în achiziționarea echipamentelor de udare*;

- *perfecționarea actualului mecanism de alocare și acordare a subvențiilor și de calcul și plata tarifelor.*

Strategia de renunțare la exploatarea unor amenajări de irigații neeconomice începând cu anul 2006

		2006	2007	2008
□ Suprafața amenajată pentru irigații	ha	3.001.617	3.001.091	2.999.360
- Suprafața amenajată de utilitate publică	ha	1.280.637	1.200.515	1.429.337
- Suprafața amenajată propusă pentru conservare	ha	0	786.055	655.703
- Suprafața amenajată propusă pentru dezafectare	ha	0	856.784	914.320
□ Stații de pompare pentru suprafața amenajată, total, din care:	buc.	3.087	3.087	3.087
- Stații de pompare în amenajări propuse pentru utilitate publică	buc.	1.322	1.277	1.476
- Stații de pompare în amenajări propuse pentru conservare	buc.	0	866	670
- Stații de pompare în amenajări propuse pentru dezafectare	buc.	0	944	941

4. CONCLUZII.

Prin acțiunea lor, lucrările de îmbunătățiri funciare contribuie la însănătoșirea pământului și induc efecte benefice asupra factorilor de mediu: apă, sol, aer, susținând încadrarea acestor lucrări în categoria celor de utilitate publică de interes național.

Prin amenajările de îmbunătățiri funciare, agricultura luptă împotriva degradării solului în interesul său propriu, numai conservarea capacității de producție a terenurilor permițând exploatarea lor durabilă.

Pentru acest considerent, problema ameliorării fondului funciar agricol prin lucrări de îmbunătățiri funciare se integrează, în fapt, în complexul problemelor de conservare și protecție a mediului înconjurător împotriva factorilor naturali și a efectelor activităților economico – sociale cu impact asupra potențialului de producție sau chiar scoaterea terenurilor din circuitul agricol.

Un obiectiv în acest domeniu al ANIF este conștientizarea și determinarea proprietarilor de teren în utilizarea irigațiilor, în mod obligatoriu, cu desecarea și drenajul, pentru prevenirea sau reducerea

pericolului de înmlăștinire și salinizare secundară a solurilor.

Abordarea sistemică a studiilor și cercetărilor care fundamentează proiectarea, execuția, exploatarea și întreținerea amenajărilor de îmbunătățiri funciare este un pas important în realizarea acestui obiectiv. Se poate avea astfel certitudinea unor amenajări de îmbunătățiri funciare, în special de irigații, fără efecte secundare negative în exploatare.

Obiectivele generale ale strategiei privind protecția mediului în sectorul de îmbunătățiri funciare din domeniu agricol, sunt:

- identificarea și urmărirea impactului pozitiv și a celui negativ al agriculturii în general și al amenajărilor de îmbunătățiri funciare, în special, asupra mediului înconjurător;

- evaluarea critică a variantelor de politică în sectorul îmbunătățirilor funciare și susținerea celor care au ca scop protecția durabilă a mediului în domeniul agricol;

- promovarea politicii de protecție în sectorul de îmbunătățiri funciare în concordanță cu principiile Uniunii Europene;

- clarificarea drepturilor și obligațiilor față de pământ ale deținătorilor individuali sau ale comunităților (asociații sau alte tipuri de proprietate) pentru a încuraja investițiile în îmbunătățiri funciare și protecția mediului;

- monitorizarea factorilor de mediu prin Sistemul național integrat de monitorizare a calității solurilor și a calității apei de irigații pentru cerințele agriculturii;

- orientarea activității de cercetare către găsirea de soluții viabile care să conducă la armonizarea sectorului de îmbunătățiri funciare din domeniul agricol cu mediul, prin acțiuni pentru diminuarea poluării mediului și stoparea degradării mediului;

- realizarea unui program educațional privind protecția mediului în sectorul de îmbunătățiri funciare din domeniul;

- valorificarea terenurilor alunecate pe cca. 0,3 mil. ha prin transformarea în fâneață și împădurirea a cca. 0,1 mil. ha;

- realizarea de perdele forestiere de protecție pe cca. 100 mii ha, din care cca. 50 mii ha. Pentru protecția terenurilor nisipoase;

- perfecționarea continuă a sistemului de supraveghere, evaluare, prognoză și avertizare privind efectele ecologice ale sectorului de îmbunătățiri funciare din domeniul agricol.

5. Bibliografie:

*** Legea nr. 138/2004 cu completările și modificările ulterioare

***Arhiva tehnică a ANIF R.A. București